Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PRIIT PIKAMÄE
esitatud 9. detsembril 2021 [1]

Kohtuasi C-184/20

OT

versus

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija,
menetluses osales:
Fondas „Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras“

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu)

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Direktiiv 95/46/EÜ – Määrus (EL) 2016/679 – Riigisisesed õigusaktid, mis näevad ette huvide deklaratsioonides esitatud isikuandmete avaldamise – Läbipaistvus avaliku sektori vahendite kasutamises – Huvide konfliktide ja korruptsiooni ennetamine avalikus sektoris – Põhiõigused eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitsele – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 7 ja 8 – Mõiste „isikuandmete eriliigid“

1. Inglise filosoof Jeremy Bentham, kes on tuntud selle poolest, et ta kujutas ette panoptikumi, mis on teatud tüüpi vanglaarhitektuur, mis peaks võimaldama valvuril, kes asub kesktornis, jälgida kõiki vange, kes on kinni oma üksikkongides ümber torni, ilma et need saaksid teada, et neid jälgitakse, suunas oma mure läbipaistvuse pärast ka avalikule elule ja leidis, et „avalikkuse silma all muutub riigimees vooruslikuks“ [2]. Need on kindlasti prohvetlikud sõnad, vähemasti väljapakutud mehhanismi osas, kui selle üle otsustada õigusaktide suure hulga järgi, mis tänases Euroopa Liidus kohustavad vastutavate ametiisikute huvide ja vara deklaratsioone vähemasti osaliselt avalikustama.

2. Kõikides nendes tekstides otsitakse tasakaalu andmesubjektide eraelu avalikustamise ja puutumatuse kaitse vahel. Käesolev kohtuasi puudutab just seda, kas liidu õigusega on kooskõlas isikuandmete töötlemine, mida iseloomustab huvide deklaratsiooni sisu osaline avaldamine selle ametiasutuse veebisaidil, kelle ülesanne on neid andmeid koguda ja kontrollida. Selle huvi on ka anda Euroopa Kohtule võimalus täpsustada nn „tundlike andmete“ eriliikide mõiste ulatust.

[1] Algkeel: prantsuse.

[2] „If it be true, according to the homely proverb, „that the eye of the master makes the ox fat“, it is no less so that the eye of the public makes the statesman virtuous“. *The Works of Jeremy Bentham*, 10. kd, toim John Bowring, William Tait-Simpkin, Marshall, Edinburg-London, 1843.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

3. Lisaks teatavatele esmase õiguse sätetele, nimelt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklitele 7 ja 8 ning artikli 51 lõikele 2, on käesolevas kohtuasjas asjakohased ka direktiivi 95/46/EÜ[3] artiklid 3 ja 6–8 ning määruse (EL) 2016/679[4] artiklid 2, 5, 6 ja 9.

B. Leedu õigus

4. Leedu Vabariigi 2. juuli 1997. aasta seadus nr VIII-371 avalike ja erahuvide ühitamise kohta avalikus teenistuses (Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas Nr. VIII-371) (*Žin.*, 1997, nr 67-1659; edaspidi „huvide ühitamise seadus“) nägi põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsiooni[5] artiklis 1 ette, et selle eesmärk on ühitada avalikus teenistuses töötavate isikute erahuvid ja ühiskonna avalikud huvid, kindlustada otsuste tegemisel avaliku huvi ülimuslikkus, tagada tehtud otsuste erapooletus ja ära hoida korruptsiooni tekkimist ja lokkamist avalikus teenistuses[6].

5. Selle seaduse artiklis 6 „Deklaratsiooni sisu“ oli ette nähtud:

„1. Deklareerija märgib oma deklaratsioonis enda ja oma abikaasa, elukaaslase või partneri järgmised andmed:

1) eesnimi, perekonnanimi, isikukood, sotsiaalkindlustusnumber, tööandja(d) ja ametikoht;

2) juriidiline isik, milles on deklareerijal või tema abikaasal, elukaaslasel või partneril osaniku või aktsionäri staatus;

3) füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine, nagu see on määratletud Leedu Vabariigi tulumaksuseaduses;

4) kuulumine ettevõtjatesse, asutustesse, ühendustesse või fondidesse ja nendes täidetavad ülesanded, välja arvatud kuulumine poliitilisse erakondadesse ja ametiühingutesse;

5) viimase 12 kalendrikuu jooksul saadud kingid (v.a lähedastelt), kui nende väärtus on üle 150 euro;

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“).

[5] Selle seaduse uus redaktsioon jõustus 1. jaanuaril 2020, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul jäid põhikohtuasjas asjakohased sätted sisuliselt muutmata, välja arvatud nende isikute ametikohtade loetelu, kelle suhtes kehtib deklareerimiskohustus ja milles põhikohtuasja kaebaja ametikohta enam ei ole.

[6] Sõnaselge märge „huvide konfliktide“ ennetamise kohta ilmus Leedu valitsuse seisukohtade kohaselt seaduse uues redaktsioonis vaieldamatu õigusliku eseme lihtsalt formaalse tagasivaatelise täpsustusena. Juba enne selle seaduse muutmist kohustas see seadus kohustatud isikuid vältima igasugust „huvide konflikti“ seaduses ette nähtud viisil ja vahendite abil ning käituma viisil, mis ei tekita sellise konflikti esinemise kahtlust (artikkel 3), nimetama deklareerija lähedased või teised talle teada olevad isikud või andmed, mis võivad tekitada „huvide konflikti“ (artikli 6 punkt 7) ning selle seaduse täitmise tagamise eest vastutavaks ametiasutuseks oli juba nimetatud avalikus teenistuses „huvide konfliktide ennetamise“ kõrge komisjon.

6) teave viimase 12 kalendrikuu jooksul tehtud tehingute ja muude käimasolevate tehingute kohta, kui tehingu väärtus on üle 3000 euro;

7) deklareerijale lähedased või teised teada olevad isikud või andmed, mis võivad tekitada huvide konflikti.

2. Deklareerija võib oma abikaasa, elukaaslase või partneri andmed välja jätta, kui nad elavad eraldi, ei moodusta ühist leibkonda ning tal ei ole seega neid andmeid.“

6. Huvide ühitamise seaduse artiklis 10 „Erahuvide andmete avalikustamine“ oli sätestatud:

„1. Kõrge komisjoni veebisaidil avalikustatakse ja avaldatakse komisjoni poolt kindlaks määratud korras andmed, mille on oma deklaratsioonides esitanud valitud ametiisikud ja poliitilistel ametikohtadel töötavad isikud, ametnikud ja riigiteenistujad, kohtunikud, riigiasutuste või kohalike omavalitsuste juhid ja asejuhid, poliitilise (isikliku) usaldusega ametnikud ja teenistujad, institutsioonide või asutuste allüksuste juhtide ja asejuhtide ülesannetes töötavad riigiametnikud, riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega ettevõtjate ja riigi või kohaliku omavalitsuse eelarveasutuste juhid ja asejuhid, riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastatavate avalik-õiguslike ühenduste või asutuste juhid ja asejuhid, avaliku halduse volitustega Leedu Panga töötajad (kes vastutavad finantsturgude järelevalve eest, tarbijate ja finantsturuosaliste vaheliste vaidluste kohtuvälise lahendamise eest ja muude avaliku halduse ülesannete eest), riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega, mis annab neile aktsionäride üldkoosolekul üle poole hääleõigustest, aktsiaseltside või osaühingute järelevalve- või haldusnõukogu liikmed ning juhid ja asejuhid, riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega avaliku sektori ettevõtjate nõukogu liikmed, poliitiliste erakondade esimehed ja aseesimehed, valitud ametiisikute ja poliitilistel ametikohtadel töötavate isikute tasustamata konsultandid, assistendid ja nõunikud, Leedu Vabariigi parlamendi komisjonide tunnustatud eksperdid, ministeeriumide kolleegiumide liikmed, kohustusliku tervisekindlustuse ameti liikmed, kohustusliku tervisekindlustuse ameti tasustamata nõunikud, riikliku terviseameti liikmed, riigi või kohaliku omavalitsuse eelarve- või avalikes asutustes, riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega äriühingutes või äriühingutes, milles riigil või kohalikul omavalitsusel on osalus, mis annab neile osanike üldkoosolekul üle poole hääleõigustest, töötavad arstid, hambaarstid ja proviisorid, kellel on tervishoiuasutuse või apteegi tegevusluba, ning riigihankekomisjonide liikmed, riigihanke tellija juhi poolt lihtsustatud menetluses riigihankeid korraldama volitatud isikud ja riigihankemenetluses osalevad eksperdid [välja arvatud andmed, mis on esitatud nende isikute deklaratsioonides, kelle andmed on seaduse alusel salastatud ja (või) kes tegutsevad luuretegevuse, vastuluure või kriminaalluure alal].“ Kui isik, kelle andmed on avalikud, kaotab deklareerija staatuse, võtab kõrge komisjon asjaomase isiku taotlusel deklaratsiooni oma veebisaidilt maha.

2. Avalikustada ei tohi järgmisi deklaratsioonis esitatud andmeid: isikukood, sotsiaalkindlustusnumber, konkreetsed isikuandmed ja muud andmed, mille avalikustamine on seadusega keelatud. Lisaks ei avaldata teise tehingupoole andmeid, kui tegemist on füüsilise isikuga.“

II. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

7. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (avalikus teenistuses huvide konflikti ennetamise kõrge komisjon; edaspidi „kõrge komisjon“) on ametiasutus, kelle ülesanne on tagada huvide ühitamise seaduse kohaldamine ja täpsemalt huvide deklaratsioonide kogumine ja nende kontrollimise tagamine.

8. OT töötab Leedu õiguse alusel asutatud, keskkonnakaitse alal tegutseva avalik-õigusliku asutuse QP juhataja ametikohal.

9. Kõrge komisjon tuvastas 7. veebruari 2018. aasta otsuses, et kuna OT ei esitanud talle erahuvide deklaratsiooni, nagu nõuab huvide ühitamise seadus, siis on OT rikkunud selle seaduse artikli 3 lõiget 2 ja artikli 4 lõiget 1.

10. OT esitas 6. märtsil 2018 eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaebuse selle otsuse tühistamiseks. Ta väidab esiteks, et ta ei kuulu isikute hulka, kelle suhtes kehtib huvide ühitamise seaduse artikli 2 lõikes 1 ette nähtud erahuvide deklareerimise kohustus, ja teiseks, et tema deklaratsiooni sisu avaldamine kõrge komisjoni veebisaidil kahjustaks nii tema kui ka teiste isikute, keda ta peaks sel juhul oma deklaratsioonis nimetama, õigust eraelu puutumatusele.

11. Kõrge komisjon väidab, et OT oli kohustatud esitama erahuvide deklaratsiooni, kuna tal olid haldusvolitused avalik-õiguslik asutuse QP teenistuses, mida rahastatakse liidu struktuurifondidest ja Leedu riigi eelarvest. Ta möönab, et kuigi sellise deklaratsiooni avaldamine võib kujutada endast asjaomase isiku ja tema abikaasa eraellu sekkumist, on see huvide ühitamise seadusega ette nähtud.

12. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et erahuvide deklaratsioonis esitatud isikuandmed on huvide ühitamise seaduse artikli 6 lõike 1 kohaselt deklareerija ja teiste andmesubjektide eraelu lahutamatu osa ning nende avalikustamine võib eriti tundlike andmete puhul, nagu perekonnaseis või seksuaalne sättumus, kaasa tuua märkimisväärseid ebameeldivusi nende isikute elus. Selle seaduse artiklis 10 ette nähtud erandid ei ole tema sõnul nende andmete kaitse tagamiseks piisavad. Lisaks ei ole avaliku võimu teostamisel tehtavaid otsuseid mõjutada võivaid asjaolusid puudutavate andmete avaldamine Internetis tema sõnul vajalik selle seadusega taotletud eesmärgi saavutamiseks ehk läbipaistvuse põhimõtte rakendamiseks avalikus teenistuses. Kõnealuses deklaratsioonis esitatud isikuandmete edastamine kõrgele komisjonile ning selle seaduse artiklis 22 nimetatud organitele määratud järelevalveülesanne oleksid selle eesmärgi saavutamise tagamiseks piisavad meetmed.

13. Kuna Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu) kahtleb, kas huvide ühitamise seaduses ette nähtud kord on isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega kooskõlas, otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 6 lõike 1 punktis e sätestatud tingimust, et [isikuandmete] töötlemine peab olema vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu volituste teostamiseks, tuleb arvestades selle määruse artikli 6 lõikes 3 ette nähtud tingimusi, sh nõuet, et liikmesriigi õigus peab vastama avalikust huvist lähtuvale eesmärgile ning olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, ja [harta] artikleid 7 ja 8 arvesse võttes tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusega ei või nõuda

erahuvide deklareerimist ja nende avaldamist vastutava töötleja – [kõrge komisjoni] – veebisaidil, tehes need andmed seeläbi kättesaadavaks kõigile inimestele, kellel on interneti kasutamise võimalus?

2. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 9 lõikes 1 sätestatud isikuandmete eriliikide töötlemise keeldu tuleb lähtuvalt selle määruse artikli 9 lõikes 2 ette nähtud tingimustest, sh selle sätte punktis g sätestatud tingimusest, et [isikuandmete] töötlemine peab olema vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel, mis peab olema proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austama õiguse isikuandmete kaitsele olemust ja tagama sobivad ja konkreetsed meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks, muu hulgas harta artikleid 7 ja 8 silmas pidades tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusega ei või nõuda erahuvide deklareerimisega seotud andmete avaldamist, kui seeläbi võidakse teha avalikuks isikuandmed, sh andmed, mille abil on võimalik teha kindlaks isiku poliitilised vaated, kuuluvuse ametiühingusse, seksuaalse sättumuse ja muid isikuandmeid, ja nende andmete avaldamist vastutava töötleja – [kõrge komisjoni] – veebisaidil, tehes need andmed seeläbi kättesaadavaks kõigile inimestele, kellel on interneti kasutamise võimalus?“

III. Menetlus Euroopa Kohtus

14. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 101 küsis Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtult selgitusi, millele see kohus vastas 12. mail 2021 saabunud kirjaga. Kirjalikud seisukohad on esitanud Euroopa Komisjon ning Leedu, Itaalia ja Soome valitsus. Leedu valitsus vastas Euroopa Kohtu kirjalikele küsimustele 30. juulil 2021 esitatud menetlusdokumendis.

IV. Õiguslik analüüs

A. Vastuvõetavus

15. Nii ELTL artikli 267 sõnastusest kui ka ülesehitusest tuleneb, et eelotsusemenetlus eeldab liikmesriigi kohtutes tegelikult pooleli olevat menetlust, mille raames palutakse neil kohtutel teha otsus, milles võidakse arvesse võtta Euroopa Kohtu eelotsust. Järelikult peab Euroopa Kohus omal algatusel kontrollima, kas vaidlus põhikohtuasjas jätkub[7].

16. Vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele põhikohtuasja kaebaja 1. jaanuaril 2020 muudetud huvide ühitamise seaduse isikulisest kohaldamisalast ilmselge väljajätmise kohta märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohtu vastus on vajalik põhikohtuasja lahendamiseks, lähtudes riigisisestest õigusnormidest, mis kehtisid vaidlustatud kõrge komisjoni otsuse vastuvõtmise ajal. Ta lisas, et asjaomane isik võib endiselt kuuluda isikute hulka, keda see seadus praegu kehtivas redaktsioonis puudutab.

17. Sama kohus täpsustas samuti Euroopa Kohtu palvel, et Leedu konstitutsioonikohtu 20. septembri 2018. aasta otsus, millega tunnistati vastuvõetamatuks tema taotlus hinnata, kas huvide ühitamise seaduse artikkel 10 on põhiseadusega kooskõlas, kuna see säte ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, ei mõjuta eelotsusemenetluse jätkamist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis, et isegi kui lahendatav küsimus on – nagu märkis konstitutsioonikohus – tõepoolest selle seaduse artikli 3 lõike 2 ja artikli 4 lõike 1 võimaliku rikkumise küsimus, kuna

[7] Vt 13. septembri 2016. aasta kohtuotsus Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 24).

põhikohtuasja kaebaja ei täida oma kohustust esitada huvide deklaratsioon, siis eeldab vaidlustatud otsuse õiguspärasuse kontrollimine, et arvesse tuleb võtta selle seaduse artikli 10 kohaldamisest tulenevaid tagajärgi, nimelt teatavate deklaratsioonis esitatud andmete avalikustamine kõrge komisjoni veebisaidil.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud täpsustusi arvesse võttes tuleb tõdeda, et põhikohtuasi on tema menetluses jätkuvalt pooleli ja Euroopa Kohtu vastus esitatud küsimustele on selle vaidluse lahendamiseks tarvilik. Tuletan ühtlasi meelde, et Euroopa Kohus ei tõlgenda eelotsusemenetluses liikmesriikide õigusnorme [8] ning eeldatakse, et küsimused liidu õiguse tõlgendamise kohta, mille on liikmesriigi kohus esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel, on asjakohased. Käesoleval juhul ei ole ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et Euroopa Kohtule esitatud küsimused on hüpoteetilised [9].

19. Selles suhtes näib mulle põhjendamatu Leedu valitsuse väide, et teine eelotsuse küsimus on „teoreetiline“, kuna avaldamise seisukohalt tundlikke andmeid ei saa kindlaks teha, sest põhikohtuasja kaebaja ei ole huvide deklaratsiooni eelnevalt esitanud. Märgin, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud riigisisene õiguslik raamistik võimaldab kindlaks teha, millist laadi andmed tuleb deklaratsioonis esitada, ja määrata suhteliselt täpselt kindlaks need andmed, mis ei kuulu kõrge komisjoni veebisaidil avaldamisele. Mulle näib, et Euroopa Kohtule on teada kõik faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on vajalikud vaidluse tõhusaks lahendamiseks tarviliku vastuse andmiseks.

B. Analüüsi õiguslik raamistik

20. Eelotsusetaotlusest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on ilmselgelt kindel, et vaidlusalused riigisisesed õigusnormid kuuluvad isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisalasse nii *ratione materiae* kui ka *ratione temporis* – selle seisukoha kohta on minu arvates tarvis teha mõned märkused.

1. Isikuandmete kaitse üldmääruse rationae materiae *kohaldatavus*

21. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda määrust isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda, ehk selle esemeline kohaldamisala on sama, mis selle määrusega kehtetuks tunnistatud ja asendatud direktiivil 95/46.

22. Kõigepealt tuleb tõdeda, et huvide deklaratsiooni andmed, mis tuleb avaldada kõrge komisjoni veebisaidil, st eelkõige teatavate füüsiliste isikute nimed, kujutavad endast „isikuandmeid“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõike 1 või direktiivi 95/46 artikli 2 punkti a tähenduses, kuna tegemist on „teabega, mis puudutab tuvastatud või tuvastatavat füüsilist isikut“, kuna asjaolu, et teave kuulub tööalasesse konteksti, ei tähenda, et seda ei saaks kvalifitseerida

[8] Vt 19. juuni 2018. aasta kohtuotsus Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, punkt 34).

[9] Vt 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca – MIUR jt (ülikoolide teadurid) (C-326/19, EU:C:2021:438, punktid 36 ja 38).

„isikuandmeteks“ [10]. Nii andmete kogumine selle avalik-õigusliku asutuse poolt kui ka nende levitamine eespool mainitud veebisaidile ülespaneku teel on seega käsitatav „isikuandmete töötlemisena“ selle määruse artikli 4 lõike 2 või sama direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses [11].

23. Tuleb rõhutada, et kuigi isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisala väga laia määratlust arvestades kujutab see endast teatavas mõttes liidu isikuandmete kaitse üldnormi, on vastu võetud teisi valdkondlikke norme, mis seda täpsustavad ja täiendavad, ning need tunduvad seega olevat *lex specialis*. Sama kehtib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/680 kohta, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK [12].

24. Sellega seoses on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõike 2 punktis d ette nähtud, et seda määrust ei kohaldata, kui „isikuandmeid töötlevad pädevad asutused süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise ja kriminaalkaristuste täitmisele pööramise, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmise ja nende ennetamise eesmärgil“. Seda erandit isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldatavusest tuleb sarnaselt muude selle määruse artikli 2 lõikes 2 ette nähtud eranditega tõlgendada kitsalt. Nagu nähtub nimetatud määruse põhjendusest 19, on erand põhjendatud asjaoluga, et isikuandmete töötlemist sel eesmärgil ja pädevate asutuste poolt reguleerib spetsiifilisem liidu õigusakt, nimelt direktiiv 2016/680 [13].

25. Viimati nimetatud direktiivis, mis võeti vastu samal päeval kui isikuandmete kaitse üldmäärus, on artikli 3 lõikes 7 määratletud, mida tuleb mõista „pädeva asutusena“, kusjuures sellist määratlust tuleb analoogia alusel kohaldada selle määruse artikli 2 lõike 2 punktile d. Selle kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi 2016/680 põhjendusest 10 nähtub, et mõistet „pädev asutus“ tuleb mõista seoses isikuandmete kaitsega *kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö ja politseikoostöö valdkonnas*, võttes arvesse abinõusid, mis võivad nimetatud valdkondade eripära tõttu osutuda vajalikuks [14]. Lisaks on selle direktiivi põhjenduses 11 täpsustatud, et isikuandmete kaitse üldmäärust kohaldatakse isikuandmete töötlemise suhtes, mida teostab „pädev asutus“ selle direktiivi artikli 3 lõike 7 tähenduses, kuid muudel eesmärkidel kui need, mis on ette nähtud selles direktiivis [15].

26. Põhikohtuasjas ning eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja Leedu valitsuse esitatud teabe kohaselt on kõnealuste riigisiseste õigusnormide eesmärk ühitada avaliku teenuse osutamisel töötavate isikute erahuvid ja ühiskonna huvid, tagada otsuste tegemisel avaliku huvi ülimuslikkus, tagada otsuste erapooletus ning „vältida korruptsiooni tekkimist ja arenemist avalikus teenistuses“. Korruptsioon võib muu hulgas vastata sellise avalikke ülesandeid täitva isiku

[10] Vt selle kohta 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 33) ja 14. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Buivids (C-345/17, EU:C:2019:122, punkt 46).

[11] Vt selle kohta 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, punktid 33 ja 34) ja 14. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Buivids (C-345/17, EU:C:2019:122, punkt 37), kusjuures tuleb märkida, et see, kas töötlemine on automatiseeritud või mitte, ei oma selle õigusliku kvalifitseerimise seisukohast tähtsust.

[12] ELT 2016, L 119, lk 89. Märgin, et nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta (ELT 2008, L 350, lk 60) põhjenduste 7 ja 9 kohaselt oli selle otsuse kohaldamisalast välja jäetud see, mis ei kuulu liikmesriikidevahelise kaubanduse hulka.

[13] Vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punktid 62 ja 69).

[14] Seda analüüsi kinnitab minu arvates ka direktiivi 2016/680 põhjenduse 7 sõnastus.

[15] 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punktid 69 ja 70).

tegevusele, kes küsib või võtab vastu eelise oma ülesannete [16] täitmiseks või täitmata jätmiseks – käitumine, mis võib hõlmata mõistet „kriminaalkuritegu“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõike 2 punkti d tähenduses.

27. Vastavalt oma üldisele ülesandele, mis seisneb huvide ühitamise seaduse nõuetekohase kohaldamise tagamises, kogub kõrge komisjon avalikus sektoris töötavatelt isikutelt huvide deklaratsioonid ja avaldab nendes sisalduva teatava teabe oma veebisaidil. Huvide ühitamise seaduse artiklist 22 ilmneb, et kui on olemas põhjendatud teave selle kohta, et isik ei täida seadusest tulenevaid nõudeid, on kõrgel komisjonil õigus lasta alustada asjaomase isiku käitumise suhtes uurimist, parandada uurimise järeldusi, viia läbi uurimine ise ja teha otsus. Kuna Euroopa Kohtule esitatud toimikus puuduvad sellekohased selgitused, siis ei ilmne selgelt, täpselt milliseid otsuseid kõrge komisjon teha võib, aga põhikohtuasjast selgub vähemalt, et sellel üksusel on õigus tuvastada huvide deklaratsiooni esitamisest õigusvastaselt hoidumine, mis toob tingimata kaasa asjaomase isiku kohustuse see puudus kõrvaldada.

28. Arvestades neid asjaolusid, millest selgub, et õiguslik raamistik on puhtalt riigisisene ja andmetöötlus, mida teostab kõrge komisjon, on riigisisese ulatusega ja selle peamine eesmärk on, et Leedu avalikus sektoris töötavad isikud hoiduksid mis tahes õigusvastasest käitumisest oma ülesannete täitmisel, näib, et seda organit ei saa pidada „pädevaks asutuseks“ direktiivi 2016/680 artikli 3 lõike 7 tähenduses ja seega ei kuulu tema tegevus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõike 2 punktis d ette nähtud erandi alla. Järelikult kuulub avalikus sektoris töötavate isikute huvide deklaratsioonides esitatud isikuandmete avaldamine kõrge komisjoni veebisaidil isikuandmete kaitse üldmääruse esemelisse kohaldamisalasse.

29. Nagu allpool täpsustatud, tähendab Euroopa Kohtu tarvilik vastus eelotsuse küsimustele seda, et see puudutab nii isikuandmete kaitse üldmäärust kui ka direktiivi 95/46. Märgin sellega seoses, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõike 2 punkt d on osaliselt jätk direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 esimesele taandele, mille kohaselt ei kuulu töötlemine, mis on seotud avaliku julgeoleku, riigikaitse, riigi julgeoleku (sealhulgas riigi majanduslik heaolu, kui töötlemine on seotud riigi julgeoleku küsimustega) ja riigi toimingutega karistusõiguse valdkonnas, selle direktiivi kohaldamisalasse, ning see on erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt. Mulle näib selge, et kõrge komisjon ei töötle isikuandmeid avaliku julgeoleku, riigikaitse ega riigi julgeoleku eesmärgil. Lisaks tuleb märkida, et kuigi ei ole välistatud, et neid andmeid võidakse kasutada kriminaalmenetluses, mida deklareerijate suhtes võidakse läbi viia aktiivse või passiivse korruptsiooni tüüpi õigusrikkumise korral, ei näi, et põhikohtuasjas käsitletavaid andmeid koguti spetsiaalselt sellise kriminaalmenetluse jaoks või seoses riigi toimingutega karistusõiguse valdkonnas [17].

2. Kohaldatavus rationae temporis

30. Tuleb tõdeda, et kaks Euroopa Kohtule esitatud küsimust puudutavad isikuandmete kaitse üldmääruse sätete tõlgendamist, mis muutus kohaldatavaks 25. mail 2018 ja millega tunnistati direktiiv 95/46 alates sellest kuupäevast kehtetuks [18]. Põhikohtuasjas käsitletav otsus võeti aga vastu 7. veebruaril 2018 ehk enne 25. maid 2018, mis peab viima järeldusele, et põhikohtuasjas on ajaliselt kohaldatav direktiiv.

[16] Huvide ühitamise seaduse artikkel 3 näeb ette, et avaliku huvi ülimuslikkuse tagamiseks ei tohi avalikus teenistuses töötavad isikud kasutada oma ametiülesandeid isikliku kasu saamiseks.

[17] Vt selle kohta 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, punktid 38 ja 39).

[18] Vt vastavalt määruse 2016/679 artikli 99 lõige 2 ja artikli 94 lõige 1.

31. Samas nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et kõrge komisjon teatas oma otsuses, et kuna põhikohtuasja kaebaja jättis huvide deklaratsiooni esitamata, rikkus ta huvide ühitamise seadust, pannes nii asjaomase isiku olukorda, kus ta peab selle deklaratsiooni esitama. Kuna miski selles toimikus ei viita sellele, et selline edastamine toimus tõepoolest enne 25. maid 2018, ei ole välistatud, et käesoleval juhul on *rationae temporis* kohaldatav isikuandmete kaitse üldmäärus. Neil asjaoludel tuleb selleks, et Euroopa Kohus saaks anda eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele tarvilikud vastused, vastata esitatud küsimustele nii direktiivi 95/46 kui ka isikuandmete kaitse üldmääruse alusel [19]. Tuletan meelde, et kuna isikuandmete kaitse üldmäärusega tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiv 95/46 ning kuna selle määruse asjakohased sätted on sisuliselt sama ulatusega nagu nimetatud direktiivi asjakohased sätted, on Euroopa Kohtu praktika selle direktiivi kohta põhimõtteliselt kohaldatav ka selle määruse suhtes [20].

C. Eelotsuse küsimuste analüüs

1. Eelotsusetaotluse ulatus

32. Eelotsusetaotluses, mis väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlusi seoses kõrge komisjoni poolt rakendatava isikuandmete töötlemise kooskõlaga liidu õigusega, palutakse Euroopa Kohtul tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõiget 1 ja artikli 9 lõiget 1 kahes eraldi eelotsuse küsimuses. Mulle tundub, et teise küsimuse eseme eripära tõttu ei saa neid küsimusi analüüsida koos. Selles tõstatatud probleemid seisnevad isikuandmete eriliikide mõiste ulatuse kindlaksmääramises isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 ja direktiivi 96/46 artikli 8 lõike 1 tähenduses riigisiseste õigusnormide kontekstis, mis keelavad just nendesse liikidesse kuuluvate andmete avalikustamise.

33. See vaidlus erineb seega vaidlusest kõnealuse andmetöötluse õiguspärasuse üle, [21] mis on tõstatatud esimeses eelotsuse küsimuses isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 tõlgendamise kohta, mis võtab muudatustega üle direktiivi 95/46 artikli 7. Selle kohta nähtub eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib üldisemalt tuvastada, kas põhikohtuasjas kõne all olevat isikuandmete töötlemist saab pidada õiguspäraseks, arvestades kõiki isikuandmete töötlemise põhimõtted ja eelkõige proportsionaalsuse põhimõtet. Sellest järeldub, et sellele kohtule vastuse andmisel tuleb arvesse võtta ka selle määruse artikli 5 lõikes 1 ja selle direktiivi artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid, eelkõige „võimalikult väheste andmete kogumise“ põhimõtet, mille kohaselt peavad isikuandmed olema piisavad, asjakohased ega või ületada selle otstarbe piire, mille tarvis neid töödeldakse ja milles väljendub kõnealune proportsionaalsuse põhimõte [22].

2. Esimene eelotsuse küsimus

34. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikleid 5 ja 6 koostoimes harta artiklitega 7 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt tuleb osa isikuandmetest, mis

[19] Vt analoogia alusel 11. novembri 2020. aasta kohtuotsus Orange Romania (C-61/19, EU:C:2020:901, punktid 29–32).

[20] Vt 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 107).

[21] Selles osas ei näi mulle teises eelotsuse küsimuses sisalduv viide isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikele 2, mis näeb ette erandid tundlike andmete töötlemise põhimõttelisest keelust, asjakohane.

[22] Vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punktid 97 ja 98).

sisalduvad huvide deklaratsioonis, mille esitamine on kohustuslik igale avalikest vahenditest rahastatava avalik-õigusliku asutuse juhile, avaldada nende andmete kogumise ja sisu kontrollimise eest vastutava riigiasutuse veebisaidil.

a) Isikuandmete töötlemise seaduslikkuse tingimused

35. Vastavalt direktiivi 95/46 põhjendusele 10 ja artiklile 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 4 ja artiklile 1 on nende kahe õigusnormi eesmärk tagada isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste, eelkõige eraelu puutumatuse kõrgetasemeline kaitse [23]. Need vastavalt harta artiklites 7 ja 8 sätestatud õigused, millest teine on esimesega tihedalt seotud, ei ole absoluutsed eelisõigused, vaid neid tuleb arvesse võtta vastavalt nende ülesandele ühiskonnas ning neid tuleb kaaluda teiste põhiõigustega. Harta artikli 8 lõige 2 lubab seega isikuandmete töötlemist, kui on täidetud teatavad tingimused, nimelt et isikuandmeid „tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel“. Lisaks näeb artikli 52 lõige 1 ette, et selliseid õigusi nagu harta artiklites 7 ja 8 sätestatud võib piirata, tingimusel et piirangud on ette nähtud seadusega, need arvestavad nimetatud õiguste ja vabaduste olemust ning need on proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt vajalikud ja vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. Piirangud peavad piirduma rangelt vajalikuga ning riivet sisaldavas õigusaktis peavad olema ette nähtud selged ja täpsed reeglid, mis reguleerivad asjaomase meetme ulatust ja kohaldamist [24].

36. Nagu nähtub eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse ja direktiivi 95/46 eesmärgist, eeldatakse, et kui nende õigusnormide alusel isikuandmete seadusliku töötlemise tingimused on täidetud, vastab see töötlemine ka harta artiklites 7 ja 8 sätestatud nõuetele. Teatavaid viimati nimetatud artikli lõikes 2 nimetatud nõudeid rakendatakse muu hulgas eelkõige direktiivi 95/46 artiklitega 6 ja 7 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitega 5 ja 6 [25]. Sellega seoses tuleb meenutada, et kui selle direktiivi artikli 13 ja selle määruse artikli 23 alusel lubatud eranditest ei tulene teisiti, peab isikuandmete töötlemine olema esiteks kooskõlas direktiivi 95/46 artiklis 6 või isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 sätestatud andmete kvaliteedi põhimõtetega ning teiseks peab see vastama ühele selle direktiivi artiklis 7 loetletud põhimõtetest, mis on seotud artiklis 6 loetletud andmete töötlemise seaduslikkusega, kuna need kaks viimati nimetatud õigusnormi näevad ette nende juhtude ammendava loetelu, kus isikuandmete töötlemist võib pidada seaduslikuks [26].

37. Täpsemalt tuleb isikuandmeid direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punktide b ja c või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktide b ja c kohaselt esiteks koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei tohi hiljem töödelda viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus, ning teiseks peavad need olema asjakohased ega tohi ületada selliste eesmärkide täitmiseks vajaliku piire. Lisaks näevad nimetatud direktiivi artikli 7 punktid c ja e ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktid c ja e ette, et isikuandmete töötlemine on lubatav siis, kui „töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise

[23] Vt selle kohta 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google (C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 66).

[24] Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Volker und Markus Schecke ja Eifert (C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punkt 49), 24. novembri 2011. aasta kohtuotsus Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (C-468/10 ja C-469/10, EU:C:2011:777, punkt 41) ja 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 105).

[25] Vt selle kohta 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, punktid 40 ja 41) ja 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 102).

[26] Vt 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Deutsche Post (C-496/17, EU:C:2019:26, punkt 57) ja 11. novembri 2020. aasta kohtuotsus Orange Romania (C-61/19, EU:C:2020:901, punkt 34).

kohustuse täitmiseks“ või kui „töötlemine on vajalik üldiste huvidega seotud ülesande täitmiseks või sellise avaliku võimu teostamiseks, mis on tehtud ülesandeks volitatud töötlejale või andmeid saavale kolmandale isikule“ [27].

38. Tuleb rõhutada, et nii isikuandmete kaitse üldmäärus kui ka direktiiv 95/46 näevad ette, et liikmesriigid võivad eelkõige nende aktide artiklist 5 ja artikli 6 lõikest 1 kõrvale kalduda, kui see on vajalik, et kindlustada teatavad üldisest huvist tulenevad olulised eesmärgid, sealhulgas meid huvitava juhtumi puhul kuritegude ennetamine ja avastamine, ning uurimised ja nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas kaitse avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest ja nende ohtude ennetamine. Nimelt on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktis d, mis võtab varem direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d sisaldunud normi seda muutes üle, sätestatud, et liidu õiguses ja liikmesriikide õiguses võib seadusandlike meetmetega piirata selles nimetatud kohustuste ja õiguste ulatust, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada teatavad sellised üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid nagu eespool nimetatu [28].

39. Seega ei saa isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 23 ja direktiivi 95/46 artiklit 13 tõlgendada nii, et need võivad anda liikmesriikidele pädevuse kahjustada eraelu puutumatust, eirates nii harta artiklit 7 kui ka muid hartas ette nähtud tagatisi. Eelkõige, sarnaselt sellega, mis kehtib direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 puhul, saab liikmesriikidele isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikega 1 antud pädevust teostada üksnes järgides proportsionaalsuse nõuet, mille kohaselt tuleb isikuandmete kaitse erandite ja piirangute puhul piirduda rangelt vajalikuga [29].

40. Märgin, et eelotsusetaotluse praeguses seisus ei ole minu arvates võimalik kindlaks teha, kas huvide ühitamise seaduse sätete puhul on tegemist direktiivi 95/46 artikli 13 või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 rakendamisega. Neil asjaoludel tuleks kõnealuse töötlemise seaduslikkust hinnata isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 5 ja 6 ning direktiivi 95/46 artiklite 6 ja 7 alusel, kusjuures tuleb märkida, et järgnev arutluskäik on asjakohane ka juhul, kui riigisisesed õigusnormid tulenevad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 või direktiivi 95/46 artikli 13 rakendamisest.

b) Kõnealuse andmetöötluse õiguslik alus

1) Töötlemine seadusest tuleneva kohustuse alusel

41. Direktiivi 95/46 artikli 6 lõikes 1 ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 nimetatud nõuet, et isikuandmete töötlemine peab olema seaduslik, on täpsustatud nende normide vastavates artiklites 7 ja 6, milles on loetletud erinevad õiguslikud alused, mis selle seaduslikkuse tagavad.

[27] Vt selle kohta 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Deutsche Post (C-496/17, EU:C:2019:26, punkt 58). Täpsustus „andmeid saavale kolmandale isikule“ on tehtud ainult direktiivi 95/46 artikli 7 punktis e.

[28] Vt selle kohta 20. mai 2003. aasta kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt (C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, EU:C:2003:294, punkt 67) ja 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus État luxembourgeois (õigus esitada kaebus maksuteabe taotluse peale) (C-245/19 ja C-246/19, EU:C:2020:795, punkt 13). Neid kitsendavaid- või piiravaid sätteid tuleb eristada direktiivi 95/46 või isikuandmete kaitse üldmäärus kohaldamisalast väljajätmise sätetest, mille mõistmise teeb keeruliseks ühine viide sarnastele üldisest huvist tulenevatele eesmärkidele.

[29] Vt selle kohta 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, punkt 210 ja seal viidatud kohtupraktika direktiivi 95/46 kohta).

42. Nii on andmete töötlemine selle direktiivi artikli 7 punkti c või selle määruse artikli 6 lõike 1 punkti c kohaselt seaduslik, kui töötlemine on vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks. Sellega seoses näib mulle, et niisuguste andmete üleslaadimine kõrge komisjoni veebisaidile kuulub selgelt pigem selle sätte kohaldamisalasse kui nimetatud direktiivi artikli 7 punkti e või nimetatud määruse artikli 6 lõike 1 punkti e kohaldamisalasse, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab.

43. Avalikustades oma veebisaidil üldsusele osa eelnevalt kogutud huvide deklaratsioonides sisalduvatest andmetest, täidab vastutavaks töötlejaks olev kõrge komisjon erikohustust, mis on talle pandud huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikega 1. Nagu rõhutab Leedu valitsus oma seisukohtades, sisaldub see kohustus imperatiivses õigusnormis, mis paneb konkreetse töötlemiskohustuse kõrgele komisjonile, kellel ei ole võimalust valida, kas seda kohustust täita või mitte. See olukord erineb olukorrast, mis on ette nähtud direktiivi 95/46 artikli 7 punktis e või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis e, mis ei nõua, et vastutav töötleja tegutseks seadusest tuleneva kohustuse alusel [30]. Igal juhul, kuigi – nagu kinnitab ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 sõnastus, mis asendab direktiivi 95/46 artiklit 7, piisab, kui kohaldamisele kuulub üksainus õiguspärasuse alus, on Euroopa Kohus möönnud, et üks ja sama töötlemine võib vastata mitmele õiguspärasuse alusele [31].

2) Andmetöötlus õiguspärasel avalikust huvist lähtuval eesmärgil

44. Vastavalt direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punktile b või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktile b tuleb isikuandmeid töödelda õiguspärastel eesmärkidel. Tuleb rõhutada, et isikuandmete kaitse üldmäärusega täpsustati, et niisuguste andmete töötlemise õiguslik alus, mis on seotud vastutavale töötlejale pandud kohustuse täitmisega, on määratletud liidu õiguses või asjaomase liikmesriigi õiguses, mis peab vastama „avaliku huvi eesmärgile ning on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga“ [32].

45. Nagu eelnevalt mainitud, on selle asutuse seadusjärgse kohustuse täitmiseks vaja, et kõrge komisjon avalikustaks osa huvide deklaratsioonides sisalduvatest isikuandmetest. See kohustus vastab ise huvide ühitamise seaduse artiklis 1 määratletud üldisele eesmärgile, mille õiguspärasus näib objektiivselt vaieldamatu. Avaliku huvi prevaleerimise tagamine avalikus teenistuses töötavate isikute otsuste tegemisel, nende otsuste erapooletuse tagamine, huvide konfliktide ning samuti korruptsiooni tekkimise ja lokkamise ärahoidmine avalikus teenistuses on ilmselgelt õiguspärased üldise huvi eesmärgid [33] isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis võivad seega lubada harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õiguste teostamist piirata.

[30] Direktiivi 95/46 artikli 29 alusel moodustatud ja alates isikuandmete kaitse üldmääruse vastuvõtmisest Euroopa Andmekaitsenõukoguga asendatud sõltumatu nõuandeorgani „Artikli 29“ töörühma arvamusest 6/2014 nähtub, et õiguspärase kohustuse sellele alusele ei saa tugineda, kui seaduses on kindlaks määratud ainult üldine eesmärk või kui see ei pane tegelikult vastutavale töötlejale konkreetse töötlemise kohustust.

[31] 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, punkt 42).

[32] Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõige 3.

[33] Korruptsiooni vastu võitlemine on rahvusvaheliselt oluline teema, nagu sellest annab tunnistust ÜRO Peaassamblee 31. oktoobri 2003. aasta resolutsiooniga 58/4 vastu võetud ÜRO korruptsioonivastane konventsioon. Konventsioon jõustus 14. detsembril 2005, selle on ratifitseerinud kõik liikmesriigid ja Euroopa Liit kiitis selle heaks nõukogu 25. septembri 2008. aasta otsusega 2008/801/EÜ (ELT 2008, L 287, lk 1). Märgin ka Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT 1997, C 195, lk 2; ELT eriväljaanne 19/08, lk 136), mis jõustus 28. septembril 2005 ja millega on liitunud kõik EL riigid. Konventsiooni kohaselt peavad kõik Euroopa Liidu riigid võtma vajalikud meetmed, et ametnike aktiivset ja passiivset korruptsiooni kriminaliseerida.

3) Töötlemine selgel ja täpsel õiguslikul alusel

46. On selge, et kuna huvide deklaratsioonides sisalduvate isikuandmete kogumine ja avalikustamine on huvide ühitamise seaduses ette nähtud, tuleb sekkumist õigusesse eraelu austamisele, mida see endast kujutab, pidada seadusega formaalselt ette nähtud riiveks harta artikli 8 lõike 2 ja artikli 52 lõike 1 tähenduses. Kuid vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 tuleb seaduses ettenägemise nõudele anda samasugune ulatus, nagu sellele on omistanud Euroopa Inimõiguste Kohus Roomas 4. novembril 1950. aastal allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lõike 2 tõlgendamise raames ning mille kohaselt hõlmab see olukorda, kus seadus ei ole täpne või piisavalt täpne [34].

47. Märgin sellega seoses, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 41 on märgitud, et isikuandmete töötlemise õiguslik alus või seda määratlev seadusandlik meede peab olema selge ja täpne ning selle kohaldamine õigussubjektide jaoks ettenähtav vastavalt Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale. Euroopa Kohtu praktika [35] peegeldab tegelikult seda ettenähtavuse nõuet, mille eesmärk on eelkõige tagada, et asjaomase meetme ulatust ja kohaldamist reguleerivad eeskirjad oleks piisavalt selged ja täpsed [36], et võimaldada andmesubjektil mõista, millist liiki andmeid töödeldakse, millisel viisil ja millisel eesmärgil [37].

48. Kuigi käesoleval juhul näib mulle, et kõnealused riigisisesed õigusnormid vastavad teostatava töötlemise liigi ja eesmärkide määratlemisel ettenähtavuse nõudele, tekib mul seevastu küsimusi seoses selle töötlemise objektiks olevate andmete kindlaksmääramisega. See kindlaksmääramine eeldab, et huvide ühitamise seaduse artiklit 6 tuleb tõlgendada koostoimes selle seaduse artikliga 10, milles on mainitud „selles deklaratsioonis esitatud“ andmeid, mida ei tohi kõrge komisjoni veebisaidil avalikustada. Lisaks sellele, et normitehniliselt on tehtud valik mitte nimetada positiivselt, millised selle deklaratsiooni andmed tuleb avaldada, tõden, et selle seaduse artikli 10 täpse ulatuse mõistmine tekitab tõsiseid raskusi. Kui lõikes 2 sisalduv sõnaselge viide isikukoodile ja sotsiaalkindlustuse numbrile välja arvata, viidatakse artiklis üldsõnaliselt „konkreetsetele isikuandmetele“ ja „muule teabele, mille avalikustamine on seadusega keelatud“ [38].

49. Euroopa Kohtu palvel täpsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus, et konkreetsed andmed on *a priori* need, mis on loetletud Leedu isikuandmete õiguskaitse seaduse artikli 2 lõikes 8, s.o andmed rassilise või etnilise päritolu, poliitiliste, usuliste, filosoofiliste või muude veendumuste, ametiühingusse kuulumise, tervise, seksuaalse sättumuse ning selle isiku süüteoasjas süüdimõistmise kohta, ehk määratluses, mis on lähedane liidu õiguses antud määratlusele. [39] See kohus märkis samuti, et Leedu õigusnormid keelavad avaldada küllalt suurt hulka teavet, ning viitas mitmele eespool nimetatud seaduse sättele, mis keelavad erinevat liiki andmete avalikustamise, millest mõned on juba ette nähtud huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikes 2 ja teised, mida kõrgele komisjonile esitatav huvide deklaratsioon *a priori* ei sisalda. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on ise tõstatanud küsimuse, kas väljend „muu teave, mille avalikustamine on

[34] EIK 13. novembri 2012. aasta kohtuotsus M.M *vs*. Ühendkuningriik (CE:ECHR:2012:1113JUD002402907).

[35] Vt eelkõige 20. mai 2003. aasta kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt (C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, EU:C:2003:294, punkt 77), 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Privacy International (C-623/17, EU:C:2020:790, punkt 65) ja 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus État luxembourgeois (õigus esitada kaebus maksuteabe taotluse peale) (C-245/19 ja C-246/19, EU:C:2020:795, punkt 76).

[36] Vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 105).

[37] Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 3 kohaselt peab isikuandmete töötlemise õiguslik alus määratlema selle eesmärgid, mis ei pea olema mitte ainult õiguspärased, vaid olema ka täpselt kindlaks määratud ja selged vastavalt selle määruse artikli 5 lõike 1 punktile b, mis kordab direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punkti b sõnastust.

[38] Huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõige 2 näeb veel ette, et tehingu teise poole andmeid ei avaldata, kui tegemist on füüsilise isikuga.

[39] Direktiivi 95/46 artikli 8 lõige 1 ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõige 1. Süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemise küsimust reguleerib isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 10.

seadusega keelatud“ ei viita lõpuks üksnes huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikes 1 osutatud teabele, mis esitatakse nende isikute deklaratsioonides, kelle andmed on seaduse alusel salastatud ja/või kes tegelevad luure, vastuluure või kriminaalluurega [40].

50. Seega näib, et Leedu avalikus sektoris töötaval isikul, kes peab esitama kõrgele komisjonile huvide deklaratsiooni, tuleb viia läbi analüüs ja uuringud, et püüda kindlaks teha erandid, mis on ette nähtud huvide ühitamise seaduse artiklis 10, ja sellega seoses lõpuks „avalikustatavad“ andmed, ilma et oleks mingit kindlust tema hindamise tulemuse suhtes.

51. Minu arvates on ootuspärasuse nõuet arvestades sama kaheldav huvide ühitamise seaduse artikli 6 lõige 1, mille kohaselt peab deklareerija deklaratsioonis märkima „[talle] lähedased või teised teada olevad isikud või andmed, mis võivad tekitada huvide konflikti“. Deklareerijal on seega võimatu või vähemalt riskantne ülesanne määrata oma hinges ja teadvuses kindlaks asjaolud, mida ta peab *a priori* niisugusteks, mis võivad mõjutada või näivad mõjutavat tema ametiülesannete sõltumatut ja objektiivset täitmist, teades, et igasugust märkimata jätmist selles osas võidakse talle hiljem ette heita. See võimaliku huvide konflikti olukorra kindlaksmääramine kuulub ainult seadusandja ja kindlasti mitte asjaomase kodaniku pädevusse.

52. Niisuguses kontekstis olgu meenutatud, et põhiõiguse eraelu puutumatusele kaitse eeldab eelkõige, et iga füüsiline isik saab veenduda, et tema isikuandmed on õiged ja neid töödeldakse seaduslikult [41]. Ootuspärasuse nõude eesmärk on eelkõige võimaldada sellel isikul mõista, milline on tema andmete töötlemise täpne ulatus, ja teha vajaduse korral otsus rakendada oma õigusi esitada kaebus järelevalveasutusele või kaebus kohtule vastutava töötleja vastu, kui ta leiab, et teda puudutavate andmete töötlemine kujutab endast isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumist [42]. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on riigisisesest õigusest lähtudes kontrollida, kas kõnealuse töötlemise õiguslik alus vastab ettenähtavuse nõudele [43].

c) Proportsionaalsus

1) Sissejuhatavad kaalutlused

53. Pean vajalikuks viidata Leedu ja Soome valitsuse seisukohtadele, milles rõhutatakse liikmesriikidele isikuandmete töötlemise kindlaksmääramisel jäetud kaalutlusruumi, nagu seda on sõnaselgelt tunnustatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 3. On küll selge, et riigisisesed õigusaktid võivad selle määruse alusel sisaldada erisätteid määruse kohaldamise kohandamiseks, mis võivad eelkõige puudutada töötlemise seaduslikkust reguleerivaid üldtingimusi, töödeldud andmete liike ja andmesubjekte. Määruse artikli 6 lõikes 3 on siiski sätestatud, et kui selliseid andmeid töödeldakse vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse alusel, peab asjaomase liikmesriigi õigus vastama avaliku huvi eesmärgile ja olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga. Lisaks on Euroopa Kohus selgelt otsustanud, et selleks, et isikuandmete töötlemine oleks seaduslik, peab see vastama kahele nõudele: see peab vastama ühele direktiivi 95/46 artiklis 7 või isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 loetletud

[40] Võib veel lisada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus konkreetsete isikuandmete avalikustamise keelu ulatuse kohta seoses järeldustega, mida võib üldsus teha deklareerija seksuaalelu või seksuaalse sättumuse kohta tema abikaasa, elukaaslase või partneri nimeliste andmete veebi üleslaadimise korral.

[41] Vt 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Nowak (C-434/16, EU:C:2017:994, punkt 57).

[42] Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 77 ja 79.

[43] 20. mai 2003. aasta kohtuotsuses Österreichischer Rundfunk jt (C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, EU:C:2003:294, punktid 79 ja 80) leidis Euroopa Kohus, et see küsimus võib tekkida alles pärast seda, kui on kontrollitud, kas taotlevate eesmärkidega proportsionaalsuse nõue on täidetud.

andmetöötluse seaduslikkuse põhimõtetest, kuid peab olema kooskõlas ka selle direktiivi 95/46 artiklis 6 või selle määruse artiklis 5 sätestatud andmete kvaliteedi põhimõtetega, mis kujutavad endast proportsionaalsuse põhimõtte väljendust [44].

54. Eespool nimetatud sätetes kehtestatud tingimustele vastamiseks on vaja, et teatava osa huvide deklaratsioonides sisalduva teabe avaldamine kõrge komisjoni veebisaidil oleks tegelikult vastavuses huvide ühitamise seaduse artiklis 1 määratletud üldisest huvist lähtuva eesmärgiga, minemata kaugemale sellest, mis on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik. Nagu on rõhutatud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 39, ei ole vajalikkuse nõue täidetud, kui viidatud üldisest huvist lähtuvat eesmärki on võimalik mõistlikult ja sama tõhusalt ellu viia ka muude vahenditega, mis riivaksid vähem andmesubjektide põhiõigusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, mis on tagatud harta artiklitega 7 ja 8, sest isikuandmete kaitse põhimõtte erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda sellega, mis on tingimata vajalik [45]. Peale selle ei tohi üldisest huvist lähtuvat eesmärki taotledes jätta arvesse võtmata, et see peab olema kooskõlas põhiõigustega, mida meede puudutab, ning selleks tuleb saavutada tasakaal nimetatud eesmärgi ning asjasse puutuvate huvide ja õiguste vahel [46].

2) Meetme sobivus

55. Proportsionaalsuse nõue väljendab taotletavate eesmärkide ja nende eesmärkide saavutamiseks kasutatud meetmete vahelist suhet, mistõttu on tingimata vaja need eesmärgid selgelt ja täpselt määratleda [47]. Nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka huvitatud pooled väidavad, et kõnealuste riigisiseste õigusnormide eesmärk on tagada läbipaistvus avaliku teenuse haldamisel nii, et see suurendaks kodanike usaldust avaliku tegevuse vastu ja võimaldaks neil teostada tõhusat kontrolli selle üle, kuidas otsustusõiguslikud isikud nende käsutusse antud riiklikke vahendeid kasutavad.

56. Nagu aga eelnevalt meenutatud, on kõnealuse meetme eesmärgid määratletud huvide ühitamise seaduse artiklis 1 ning need seisnevad avaliku sektori huvide konflikti ja korruptsiooni vältimises, tugevdades selle eest vastutavate isikute ausust ja erapooletust. Seega ei ole eelotsusetaotluses esitatud andmete kohaselt selles sättes sõnaselgelt mainitud eesmärki tagada läbipaistvus [48]. Seega võib tekkida küsimus, kas see, kui Internetis avaldatakse nimelised andmed, mis puudutavad huvide deklaratsiooni sisu, on tegelikult *sobiv* vahend, et saavutada ainsad riigisiseses õiguses ametlikult deklareeritud eesmärgid, kuna sellise üldise üldsusele suunatud avalikustamisega kaasneva üldsuse sotsiaalse kontrolli tõhusus näib mulle küsitav [49].

[44] Vt 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Deutsche Post (C-496/17, EU:C:2019:26, punkt 57).

[45] Vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punktid 109 ja 110).

[46] Vt 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Privacy International (C-623/17, EU:C:2020:790, punkt 67).

[47] 27. septembri 2017. aasta kohtuotsuses Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 111) viitab Euroopa Kohus asjaomase meetme „täpse eesmärgi“ arvessevõtmisele.

[48] Läbipaistvust tuleb seega käsitleda lihtsalt vahendina, mis võimaldab saavutada eesmärke, mis on ette nähtud huvide ühitamise seaduses.

[49] Huvide deklaratsiooni kontrollimise probleem seisneb minu arvates selles nimetamata asjaolude avastamises, et kontrollida, kas selle deklaratsiooni esitamisel – nagu põhikohtuasjas – või selle sisus esines puudusi, mis eeldab uurimistööd, mille viib tegelikult läbi nende deklaratsioonide kontrollimise eest vastutav ametiasutus, keda abistavad mõnikord „demokraatlikud abid“, kelleks on ajakirjandus või vabaühendused, nagu Transparency International, kellel on teavet, mida vahel annavad vihje andjad. Selles kontekstis ei ole huvide deklaratsioonist teadasaamiseks vaja elektroonilist avaldamist, mis võimaldaks neil tutvuda määramata arvu isikutega, kuna nende deklaratsioonidega tutvumise õiguse võib anda ametiasutus, kus deklaratsioone hoitakse, talle saadetud kirjaliku taotluse alusel.

57. Sellegipoolest näib mulle mõistlik asuda seisukohale, et üldine eesmärk tagada läbipaistvuse, nagu seda on kirjeldatud käesoleva ettepaneku eelmistes punktides, on käesoleval juhul aluseks võetav eesmärk, mis tuleneb kaudselt, kuid kindlalt huvide ühitamise seaduse artiklist 1[50]. Tuletan meelde, et läbipaistvuse põhimõte on sätestatud ELL artiklites 1 ja 10 ning ELTL artiklis 15 ning võimaldab eelkõige tagada juhtorganite suurema legitiimsuse ning tulemuslikkuse ja suurema vastutuse kodanike ees demokraatlikus süsteemis. Euroopa Kohus on eeldusel, et õigusnormides on sõnaselgelt väljendatud eesmärki suurendada ühenduse vahendite kasutamise läbipaistvust ja parandada nende usaldusväärset finantsjuhtimist, tugevdades üldsuse kontrolli asjaomaste summade kasutamise üle, otsustanud, et asjasse puutuvate toetusesaajate nimeliste andmete ja abisaajate saadud täpsete summade avaldamine interneti teel on sobivad selleks, et suurendada põllumajandustoetuse kasutamise läbipaistvust. Ta märkis, et selline kodanikele kättesaadavaks tehtav teave tugevdab avalikkuse kontrolli eraldatud vahendite kasutamise üle ja aitab kaasa avalike vahendite parimal viisil kasutamisele[51].

3) Meetme vajalikkus

58. Meede on vajalik, kui taotletavat õiguspärast eesmärki ei saa saavutada samavõrd sobiva meetmega, mis on vähem piirav. Teisisõnu, kas huvide ühitamise seaduses ette nähtud elektroonilise avaldamisega taotletud eesmärke on võimalik saavutada muude sama tõhusate vahenditega, mis riivavad deklareerijate õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele vähem? Vastus sellele küsimusele peab minu arvates olema jaatav mitmel põhjusel.

59. Esiteks jagan eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohta, et huvide deklaratsiooni esitamine kõrgele komisjonile ja kontroll, mida see asutus peab teostama, on huvide ühitamise seadusega taotletava eesmärgi saavutamiseks piisavad vahendid. Olen selles suhtes teadlik, et ma kaldun kõrvale läbipaistvuse nõudest, mida on võidud kvalifitseerida „vastupandamatuks“ ja „neurootiliseks“[52] ning mis on muutunud eesmärgiks iseenesest ja absoluutseks demokraatlikuks põhivooruseks. Leian omalt poolt, et avalik huvi ei lange tingimata kokku üldsuse huviga[53] ning et avaliku tegevuse kindlustamine huvide konfliktide ja korruptsiooni ennetamise eest vastutab põhimõtteliselt riik, kes ei saa läbipaistvuse dogma nimel teha kodanikele allhanke korras ülesandeks kontrollida vastutavate ametiisikute ausus ja erapooletust tagavate õigusnormide täitmist.

60. Konkreetsemalt tuleb rõhutada, et kõnealustel riigisisestel õigusnormidel on kõigepealt preventiivne eesmärk. Selles kontekstis tagab kohustus esitada huvid deklaratsioonid nende kontrollimise eest vastutavale ametiasutusele juba iseenesest hoiatava mõju, mida selle kohustusega avalik-õiguslike otsustusvolitustega isikute suhtes taotletakse, sõltumata osa nende deklaratsioonide sisu mis tahes üldisest avalikustamisest.

61. Lisaks, kuigi huvide deklaratsioonide esitamise kohustus on juba läbipaistvuse väljendus, suurendaks läbipaistvust niisuguse sõltumatu haldusasutuse tegevuse avalik ja regulaarne kajastamine, kes on sarnaselt kõrge komisjoniga kohustatud tagama huvide deklaratsiooni esitamise korra nõuetekohase rakendamise. Võimalus avaldada aruanne tuvastatud huvide konfliktide, deklaratsioonide esitamata jätmise ja valeandmetega deklaratsioonide esitamise

[50] Vt pretsedendiks 20. mai 2003. aasta kohtuotsus Österreichischer Rundfunk jt (C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, EU:C:2003:294).

[51] Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Volker und Markus Schecke ja Eifert (C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punktid 68 ja 79).

[52] Carcassonne, G., „Le trouble de la transparence“, *Pouvoirs, Transparence et secret*, nr 97, aprill 2001, lk 17–23.

[53] Vt „Artikli 29“ töörühma arvamus 2/2016.

juhtude ning nendes olukordades võetud meetmete kohta võimaldaks suurendada kodanike usaldust avaliku tegevuse vastu sama hästi, kui mitte paremini, kui teave, mis seisneb neutraalsete deklareeritud andmete veebis avaldamises.

62. Veel tuleb meenutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 86 kohaselt võib avaliku sektori asutus avaldada tema valduses olevates ametlikes dokumentides sisalduvaid isikuandmeid kooskõlas liidu õigusega või selle asutuse suhtes kehtiva liikmesriigi õigusega. Neil asjaoludel on asjakohane võtta arvesse, et üldsusel on võimalik saada kõrgelt komisjonilt, kes on ametiasutus, kus hoitakse neid ametlikke dokumente, mida huvide deklaratsioonid endast kujutavad, riigisiseste avalikele dokumentidele juurdepääsu eeskirjade alusel võimaluse nende dokumentidega tutvuda, tingimusel et see on ühitatav põhiõigustega eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, nagu on artiklis 86 sõnaselgelt nõutud [54].

63. Siiski tähendab see lähenemine, mille kohaselt saab riigisiseste õigusnormide õiguspärase eesmärgi tagada otseselt huvide deklaratsioonide kontrollimisega kõrge komisjoni poolt, et viimasel peavad olema inim-, materiaalsed ja õiguslikud ressursid, mis võimaldavad tal oma ülesandeid tõhusalt täita [55]. Proportsionaalsuse küsimus on minu arvates eelkõige nende ressursside küsimus, mis on antud deklareerijate olukorra kontrollimise eest vastutavate ametiasutuste käsutusse, arvestades deklareerijate arvu. Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul eeltoodud kaalutlusi arvestades kontrollida, kas põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormide eesmärki ei oleks saanud sama tõhusalt saavutada ainuüksi huvide deklaratsiooni kohustusliku edastamisega kõrgele komisjonile ja nende deklaratsioonide ning üldisemalt nende õigusnormide kontrollimisega selle asutuse poolt.

64. Eitava vastuse korral märgin teiseks, et tekib küsimus, kas kõnealune töötlemine on proportsionaalne avaldatud andmete liigi seisukohast. Siinkohal tuleks meelde tuletada, et töötlemise vajalikkuse tingimust tuleb hinnata koostoimes „võimalikult väheste andmete kogumise“ põhimõttega, mis on sätestatud direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punktis c ja samuti isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis c ning mille kohaselt peavad isikuandmed olema „piisavad, asjakohased ega [või] ületa[da] selle otstarbe piire, mille tarvis neid kogutakse ja mille tarvis neid [edaspidi] töödeldakse“ [56].

65. Nagu käesolevas ettepanekus märgitud, avaldatakse vastavalt kõnealuse riigisisese õigusnormi artiklile 10 elektrooniliselt ainult osa huvide deklaratsioonides sisalduvatest isikuandmetest. Olenevalt sellest, kuidas eelotsusetaotluse esitanud kohus seda õigusnormi tõlgendab, võidakse veebis muu hulgas avaldada deklareerija abikaasa, elukaaslase või partneri nimi ja eesnimed ning märge „deklareerijale lähedased või muud deklareerijale teada olevad isikud või andmed, mille tõttu võib tekkida huvide konflikt“.

66. Kuigi eesmärki ennetada avalikus sektoris huvide konflikti ja korruptsiooni silmas pidades on asjakohane nõuda huvide deklaratsioonide sisu alusel teavet abikaasa, elukaaslase või partneri olukorra ja tegevuse kohta, näib mulle, et nimetatud isikute kohta nimeliste andmete avalikustamine laiale üldsusele ning teave deklareerija lähedaste või teiste teada olevate isikute kohta, kes võivad tekitada huvide konflikti, läheb kaugemale sellest, mis on tingimata vajalik [57].

[54] Vt 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 120).

[55] Eelotsusetaotluses on ära toodud kõrge komisjoni seisukoht, et tal ei ole piisavaid vahendeid, et kontrollida kõiki kogutud huvide deklaratsioone.

[56] Vt selle kohta 11. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA (C-708/18, EU:C:2019:1064, punkt 48).

[57] Nagu on täpsustatud „Artikli 29“ töörühma arvamuses 2/2016, ei ole Internetis sellise teabe avaldamine, mis avaldab isiku eraelu puutumatuid aspekte, taotletava eesmärgi saavutamise seisukohast õigustatud.

Kõnealuste Leedu õigusnormidega taotletavat üldisest huvist lähtuvat eesmärki saaks minu arvates saavutada, kui huvide deklaratsioonis märgitaks ainult üldiselt olenevalt olukorrast abikaasa, elukaaslane või partner koos asjakohase märkega nende huvide kohta seoses nende tegevusega.

67. Tuletan ühtlasi meelde, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 25 paneb vastutavale töötlejale kohustuse rakendada nii andmetöötluse vahendite kindlaksmääramisel kui ka töötlemise ajal asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid nagu pseudonümiseerimine [58], mille eesmärk on tõhusalt rakendada andmekaitsepõhimõtteid, näiteks võimalikult väheste andmete kogumist, ning lisada töötlemisele vajalikud tagatised, et täita käesoleva määruse nõudeid ja kaitsta andmesubjekti õigusi. Pseudonümiseerimist võiks rakendada abikaasa, elukaaslase või partneri nimetamisel.

68. Mulle näib samuti, et tingimata vajaliku piire ületab ka viimase 12 kalendrikuu jooksul saadud üle 150 eurose väärtusega kinkide üldsusele avalikustamine ning teabe avalikustamine samal ajavahemikul sõlmitud või käimasolevate tehingute kohta, kui nende väärtus on üle 3000 euro, tingimusel et need elemendid sisaldavad viidet kingi laadile ja asjaomase tehingu esemele. Selline töötlemine näib ebaproportsionaalne, kuna see tähendab deklareerijale ja tema lähedastele kuuluva vara, mis võib olla väga väärtuslik (kunstiteosed, ehted jne), üldist avalikustamist ning seab sellega huvitatud isikud kuritegevuse ohvriks sattumise ohtu [59]. Ka siin võib näida taotletava eesmärgi saavutamiseks piisav, et nimetatakse ainult kinkijad või teine tehingu pool, peale füüsiliste isikute, kes on huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikega 2 juba kõrvale jäetud.

69. Kolmandaks tuleb kaaluda kõnealuse meetme proportsionaalsust nende deklareerijate kindlaksmääramise seisukohast, kes on kohustatud oma andmed veebis avaldama.

70. Tuleb rõhutada, et vastavalt kõnealustele riigisisestele õigusaktidele ei kattu nende isikute loetelu, kes on kohustatud oma huvid deklareerima, nende isikute kitsama loeteluga, kelle andmed seejärel veebi üles pannakse. Teise rühma kuuluvad vastavalt huvide ühitamise seadusele, mis kehtis põhikohtuasjas vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal, riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastatavate avalik-õiguslike ühenduste või asutuste juhid ja asejuhid. Just selle staatuse järgi, mis samastab põhikohtuasja kaebaja avaliku teenistuse teenistujaga, arvati ta selle seaduse isikulisesse kohaldamisalasse.

71. Nii on asjaomane isik seatud samale tasandile valitud ametiisikute, riigi ametnike ja teenistujate, kohtunike, riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega, mis annab aktsionäride üldkoosolekul üle poole hääleõigustest, aktsiaseltside või osaühingute juhtide ja asejuhtide, riigi või kohaliku omavalitsuse osalusega avalik-õiguslike ettevõtjate nõukogu liikmete või poliitiliste erakondade esimeeste ja aseesimeestega. Niisugune olukord võib minu arvates iseloomustada ebaproportsionaalset kohtlemist, sest selles ei eristata laias tähenduses avaliku sektori tegevuses osalejaid, kelle puhul ei esine sama ulatusega huvide konflikti või korruptsiooni ohtu ning kes ei ole sama tugevas seoses avalikkusega, kelle usaldust vastutavate ametiisikute suhtes tahetakse säilitada või koguni suurendada.

[58] Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 5 on „pseudonümiseerimine“ määratletud kui isikuandmete töötlemine sellisel viisil, et neid ei saa enam täiendavat teavet kasutamata seostada konkreetse andmesubjektiga, tingimusel et sellist täiendavat teavet hoitakse eraldi ja andmete tuvastatud või tuvastatava füüsilise isikuga seostamise vältimise tagamiseks võetakse tehnilisi ja korralduslikke meetmeid.

[59] Vt „Artikli 29“ töörühma arvamus 2/2016.

72. Üksnes asjaolu, et laia üldsust puudutavate avalike asjade haldamisel esineb tõsine huvide konflikti või korruptsiooni oht, võib õigustada selliste deklareerijate isikuandmete üleslaadimist, kellel esineb niisugune oht nende ametikohta tõttu valitud ametiisikuna või kutsetegevuse tõttu. Eesmärk suurendada teiste deklareerijate aususe ja erapooletuse tagatisi, ennetada huvide konflikte ja korruptsiooni avalikus sektoris ning suurendada üldsuse usaldust vastutavate ametiisikute vastu, on otseselt tagatud huvide deklaratsioonide kontrollimisega kõrge komisjoni poolt. Võttes arvesse võimalike olukordade äärmist mitmekesisust, näib mulle võimatu ammendavalt määratleda objektiivseid kriteeriume, mis võimaldavad tuvastada selle ohu olemasolu või liigitada avalik-õiguslikud otsustusvolitustega isikud süstemaatiliselt asjaomastesse kategooriatesse [60].

73. Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas põhikohtuasja asjaoludel, mis hõlmavad eelkõige asjaomase avalik-õigusliku asutuse tegevuse laadi ja ulatust üldsuse suhtes, põhikohtuasja kaebaja otsustusõigust riiklike vahendite sidumisel või haldamisel ning nende eraldatud rahaliste vahendite suurust, mis on kantud asutuse eelarvesse, võib asjaomase isiku ülesandeid käsitada nii, et nendega kaasneb tõsine huvide konflikti ja korruptsiooni oht [61].

74. Eeltoodud kaalutlusi arvestades ei ilmne minu arvates, et avalikus sektoris huvide konfliktide ja korruptsiooni ennetamise, avalik-õiguslike otsustusvolitustega isikute aususe ja erapooletuse tagatiste suurendamise ning kodanike usalduse avaliku tegevuse vastu tugevdamise eesmärke ei saaks mõistlikult sama tõhusalt saavutada muude vähem piiravate meetmetega. Seega ei saa ei saa pidada tõendatuks, et nende eesmärkide tagamiseks on vaja veebis avaldada deklareerijate isikuandmed [62].

4) Asjaomaste õiguste ja huvide kaalumine

75. Isegi kui oletada, et kõnealust andmete töötlemist võiks pidada taotletavate eesmärkide saavutamiseks sobivaks ja vajalikuks (*quod non*), ei saaks seda siiski pidada seaduslikuks. Veel tuleks kontrollida, kas isikuandmete kaitsest puudutatud isiku põhiõigused ei kaalu üles vastutava andmete töötleja õigustatud huvi, kuna selle tingimuse hindamisel on vaja kaaluda vastandlikke õigusi ja huve asjaomase konkreetse juhtumi konkreetsete asjaolude alusel, mille raames tuleb arvesse võtta andmesubjektile harta artiklitest 7 ja 8 tulenevate õiguste olulisust [63]. Euroopa Kohus on sellega seoses täpsustanud, et läbipaistvuse eesmärki ei saa automaatselt eelistada õigusele isikuandmete kaitsele [64].

[60] Arvamuse 2/2016 punktis 3.2.1 (lk 9) märgib „Artikli 29“ töörühm, et on asjakohane teha vahet hierarhilise vastutuse ja otsustusülesannete järgi esiteks poliitilistel juhtidel, kõrgetel ametnikel või avaliku elu tegelastel, kes täidavad poliitilise vastutusega ülesandeid; teiseks avaliku teenistuse juhtivtöötajatel, kellel ei ole valitud ametiisiku volitusi ja kes täidavad ainult juhtimis- või haldusülesandeid, ning kolmandaks põhilisi avalikke teenistujaid, kellel ei ole oma otsustusalast vastutust.

[61] Veel tuleb rõhutada, et Leedu valitsus möönab sõnaselgelt oma seisukohtade punktis 19, et kõnealune andmete töötlemine, mida kohaldatakse riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastatavate avalik-õiguslike ühenduste või asutuste vastutavatele isikutele, on üleliigne ja seega ebaproportsionaalne tulenevalt erapooletuse deklaratsioonist, mida nad on juba kohustatud esitama riigisiseste riigihankealaste õigusnormide alusel. Selle kaalutluse alusel eemaldatakse asjaomased isikud nende isikute loetelust, kellel on kohustus esitada huvide deklaratsioon, mis on ette nähtud huvide ühitamise seaduses alates 1. jaanuarist 2020 kehtivas redaktsioonis.

[62] Vt analoogia alusel 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 113).

[63] Vt analoogia alusel 11. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA (C-708/18, EU:C:2019:1064, punktid 40 ja 52) ning 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, punktid 105, 106 ja 111), mis käsitlevad direktiivi 95/46 artikli 7 punkti f või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti f alusel seadusliku andmetöötluse kolme kumulatiivset tingimust.

[64] Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Volker und Markus Schecke ja Eifert (C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punkt 85).

76. Andmesubjekti õiguste ja vabaduste riive raskuse kriteerium on üksikjuhtumil läbiviidava kaalumise või tasakaalustamise oluline osis. Sellega seoses tuleb eelkõige arvesse võtta kõnealuste isikuandmete laadi, eelkõige andmete võimalikku tundlikkust, samuti kõnealuste andmete töötlemise laadi ja konkreetseid üksikasju, eelkõige nende isikute hulka, kellel on võimalik andmetega tutvuda ja nende andmetega tutvumise üksikasjalikku viisi. Samuti on kaalumisel asjakohane andmesubjekti mõistlik ootus, et tema isikuandmeid ei töödeldaks juhul, kui juhtumi asjaolusid arvesse võttes ei või see isik mõistlikult arvata, et tema andmeid edaspidi töödeldakse. Neid asjaolusid tuleb kaaluda sellega, kui oluline on kogu ühiskonna jaoks asjasse puutuvate riigisiseste õigusnormidega taotletav õigustatud huvi, kuna nende normide peamine eesmärk on tagada avaliku sektori osalejate ausus ja erapooletus ning hoida ära huvide konflikt ja korruptsioon selles sektoris [65].

77. Mis riive raskusesse puutub, siis tuleb kõigepealt rõhutada, et andmete töötlemine ei puuduta mitte ainult deklareerijat ennast kui avalik-õigusliku otsustusvolitustega isikuna isiklikult ja otseselt puudutatud isikut, vaid ka tema abikaasat, partnerit või elukaaslast ning vajaduse korral deklareerija lähedasi või teisi isikuid, kelle tõttu võib tekkida huvide konflikt huvide ühitamise seaduse artikli 6 lõike 1 tähenduses. On täiesti mõeldav, et sõna „lähedane“ võib teiste hulgas hõlmata deklareerija lapsi ja vanemaid, see võib aga viia kõigi pereliikmete nimeliste andmete avaldamiseni veebis koos täpsete andmetega asjaomaste isikute tegevuse kohta.

78. Lisaks on selge, et kõnealuse töötlemise tulemusel tehakse eespool nimetatud isikute isikuandmed kättesaadavaks määramata arvule isikutele. Pärast kõrge komisjoni veebisaidile üleslaadimist võivad veebikasutajad nende andmetega vabalt tutvuda ning need isikud võivad sel juhul neid andmeid säilitada või levitada. Internetis avaldatud teabe korraldamine ja koondamine, mida teevad otsingumootorid, et hõlbustada selliste andmete kättesaadavust oma kasutajate jaoks, võib tuua kaasa selle, et kui otsing tehakse füüsilise isiku nime põhjal, saavad otsingumootori kasutajad tulemuste loetelu näol struktureeritud ülevaate selle isiku kohta Internetis leiduvast teabest, mis võimaldab neil koostada andmesubjekti kohta rohkem või vähem üksikasjaliku profiili [66]. Selline avalikustamise süsteem võib viia olukorrani, kus need andmed edastatakse isikutele, kes otsivad põhjustel, mis ei ole seotud üldisest huvist lähtuva eesmärgiga vältida huvide konflikte ja korruptsiooni avalikus sektoris, teavet deklareerija ja tema perekonnaliikmete materiaalse olukorra kohta seoses aktsiate omamise, rahapaigutuste või vallas- või kinnisvaraga, nii palju, kui võib seda teavet olla huvide deklaratsioonides, mis võidakse avaldada [67]. Selline avalikustamine võib seega seada asjaomased isikud ohtu, et nad satuvad korduvate sihipäraste reklaamikampaaniate või äripakkumiste objektiks või koguni kuritegevuse ohvriks.

79. Neil asjaoludel näib mulle, et kõnealune töötlemine kujutab endast tõsist sekkumist andmesubjektide õigusesse eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele. See tõdemus annab alust järeldada, et asjaomased riigisisesed õigusnormid ei järgi *a priori* asjaomaste õiguste ja huvide arvessevõtmisel õiglast tasakaalu. Leedu valitsus rõhutab siiski õigesti, et kõnealuste õiguste ja huvide kaalumine peab hõlmama avalikus sektoris täheldatud korruptsiooni taset, mis õigustab seda, et iga liikmesriik võtaks meetmeid, mida ta peab selle nähtuse vastu võitlemiseks kõige sobivamaks. Nimelt tuleb tõdeda, et üldsuse huvi teabega tutvuda võib ka liidusiseselt liikmesriigiti varieeruda, nii et ühelt poolt selle liikmesriigi ja teiselt poolt andmesubjekti õiguse

[65] Vt selle kohta 11. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA (C-708/18, EU:C:2019:1064, punktid 56–59).

[66] Vt 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus GC jt (delikaatsetele andmetele viitavate linkide eemaldamine) (C-136/17, EU:C:2019:773, punkt 36).

[67] Vt 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 118).

eraelu austamisele ja isikuandmete kaitsele kaalumise tulemus ei pruugi olla kõikide liikmesriikide jaoks sama [68]. Käesoleval juhul kuulub korruptsiooni kui nähtuse olemasolu ja ulatus avalikus teenistuses minu arvates põhikohtuasja eriomaste asjaolude hulka, mida peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus [69].

3. Teine eelotsuse küsimus

80. Tuleb meenutada, et huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikes 2 on sätestatud teatud liiki isikuandmete avaldamise üldine keeld, ilma et selle keelu suhtes oleks ette nähtud mingeid mööndusi. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tekitab nimetatud sätte rakendamine raskusi, mistõttu palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul sisuliselt selgitada, milline ulatus on liidu õiguses isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 1 kasutatud mõistel „isikuandmete eriliigid“.

81. Selles artiklis, mis kordab mõne muudatusega direktiivi 95/46 artikli 8 lõiget 1, on sätestatud, et on keelatud töödelda isikuandmeid, millest ilmnevad rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilised andmed, ning töödelda biomeetrilisi andmeid füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks, terviseandmeid või andmeid füüsilise isiku seksuaalelu või seksuaalse sättumuse kohta [70].

82. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et isegi kui sõna otseses mõttes eriliikidesse kuuluvaid andmeid kõrgema komisjoni veebisaidil ei avaldata, on internetikasutajal võimalik tuletada teatavatest andmetest, mille avaldamine on huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõike 1 kohaselt kohustuslik, tundlikku teavet eelkõige deklareerija poliitiliste arvamuste, ametiühingusse kuulumise või seksuaalse sättumuse kohta. [71] Sellega seoses on nimelt vaieldamatu, et kuigi deklareerija abikaasat, elukaaslast või partnerit puudutavad nimelised andmed iseenesest ei ole tundlikud andmed, võib nende üleslaadimine üldsusele avaldada deklareerija ja tema abikaasa, elukaaslase või partneri seksuaalelu või seksuaalset sättumust.

83. Esitatud küsimus seisneb seega selles, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõiget 1 või direktiivi 95/46 artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab selliste isikuandmete töötlemist, mis *a priori* ei ole tundlikud, kuid mis võimaldavad intellektuaalse kokkuviimise ja/või järeldamise teel selliseid andmeid kaudselt teada saada. Leedu valitsus ei nõustu sellise tõlgendusega, kuna see muudaks teatud andmete töötlemise ja seega taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamise, näiteks avalikus sektoris huvide konfliktide ja korruptsiooni ennetamiseks abikaasa, elukaaslase või partneri kohta andmete avaldamise väga raskeks või koguni võimatuks. Ainult selline töötlemine, mille selge eesmärk on töödelda isikuandmeid, mis kuuluvad olemuslikult eriliikidesse, kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 või direktiivi 95/46 artikli 8 lõike 1 kohaldamisalasse [72] ja on käesoleval juhul välistatud, arvestades huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikes 2 sätestatud keeldu avaldada tundlikke andmeid.

[68] Vt 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus Google (linkide eemaldamise territoriaalne ulatus) (C-507/17, EU:C:2019:772, punkt 67).

[69] Vt 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 111).

[70] Direktiivi 95/46 artikli 8 lõikes 1 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid keelavad töödelda selliseid isikuandmeid, mis paljastavad rassilise või etnilise päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused, ametiühingusse kuulumise, ning tervislikku seisundit või seksuaalelu käsitlevate andmete töötlemise“.

[71] Märgin, et huvide ühitamise seaduse artikli 6 punkti 4 kohaselt ei ole erakondade ja ametiühingutega liitumine osa teabest, mis tuleb huvide deklaratsioonis esitada, ning eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole täpsustanud, millistel tingimustel võib seda teavet kaudselt avalikustada.

[72] Leedu valitsus viitab sellega seoses Euroopa Andmekaitsenõukogu 29. jaanuari 2020. aasta suunistele 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes (https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf).

84. Väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt peab liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestama mitte üksnes sätte sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on [73].

85. Esiteks nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 sõnastusest, et selles tehakse vahet kolmel viisil töödeldavate andmete liigi alusel, milleks on: i) isikuandmete töötlemine, millest „ilmnevad" rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumise, ii) geneetiliste andmete ja biomeetriliste andmete töötlemine füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks, ja iii) füüsilise isiku terviseandmete või andmete töötlemine füüsilise isiku seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta. See sõnastus kordab osaliselt direktiivi 95/46 artikli 8 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt liikmesriigid keelavad töödelda selliseid isikuandmeid, millest „ilmnevad" rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused, ametiühingusse kuulumine, ning tervise ja seksuaaleluga „seotud" andmete töötlemise. Tegusõna „ilmnema" kasutamine on kooskõlas sellise töötlemise arvessevõtmisega, mis ei puuduta üksnes olemuslikult tundlikke andmeid, vaid võimaldab avaldada teavet kaudselt pärast intellektuaalset järeldamist või ristkontrollimist. Minu arvates ei kehti see väljendi „puudutab" kohta, mis on samaväärne sõnaga „seotud", mis loob otsese ja vahetu seose töötlemise ja asjaomaste andmete vahel, mille puhul on mõeldud nende sisemiselt omast olemust [74]. Niisugune eksegeetiline analüüs viib minu arvates järelduseni, et isikuandmete eriliikide töötlemise määratlus on asjaomaste tundlike andmete liigist olenevalt erinev, mis minu arvates ei ole soovitav [75].

86. Märgin veel, et vähemalt biomeetriliste andmete kohta on liidu seadusandja täpsustanud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 51 ja artikli 9 lõikes 1, et fotode töötlemist ei tohiks süstemaatiliselt käsitada isikuandmete eriliikide töötlemisena, kuna need kuuluvad biomeetriliste andmete mõiste alla üksnes siis, kui neid töödeldakse konkreetsel tehnilisel viisil füüsilise isiku kordumatult tuvastamiseks. Eesmärgipärane lähenemine, millele Leedu valitsus tugineb, näib siin olevat sätestatud ainult biomeetriliste andmete kohta.

87. Teiseks näib mulle samuti asjakohane lähendada isikuandmete eriliikide kindlaksmääramise küsimus „tuvastatava füüsilise isiku" ehk füüsilise isiku, keda saab otseselt või „kaudselt" tuvastada, määratlemisega eelkõige ühe või mitme tema füüsilisele, füsioloogilisele, geneetilisele, vaimsele, majanduslikule, kultuurilisele või sotsiaalsele identiteedile eriomase tunnuse põhjal [76]. Euroopa seadusandja otsustab seega realistliku lähenemise kasuks, võttes arvesse võimalust taastada teave erinevate elementide ristkontrollimise ja ühendamise teel.

88. Kolmandaks tuleb meenutada, et nagu nähtub direktiivi 95/46 artiklist 1 ja põhjendusest 10 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 1 ja põhjendusest 4, on nende kahe normi eesmärk tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste, eelkõige eraelu puutumatuse kõrgetasemeline kaitse seoses nende isikuandmete töötlemisega [77]. Ning tundlike andmete töötlemisel on lähtutud

[73] Vt 6. juuni 2013. aasta kohtuotsus MA jt. (C-648/11, EU:C:2013:367, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

[74] Tuleb märkida, et „terviseandmed" on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 15 määratletud kui füüsilise või vaimse tervisega „seotud" isikuandmed, sealhulgas isikule tervishoiuteenuste osutamist käsitlevad andmed, mis annavad teavet tema tervisliku seisundi kohta, ehk see on teistsugune ja laiem määratlus kui see, mis on esitatud direktiivi 95/46 artiklis 8.

[75] Pean märkima, et hispaania-, itaalia-, portugali- ja ingliskeelsed versioonid on sarnased prantsuskeelse versiooniga, erinevalt ühtsematest saksakeelsest („Die Verarbeitung personenbezogener Daten, aus denen die rassische und ethnische Herkunft, politische Meinungen, religiöse oder weltanschauliche Überzeugungen oder die Gewerkschaftszugehörigkeit hervorgehen, sowie die Verarbeitung von genetischen Daten […]") ja eestikeelsest versioonist (kus kasutatakse kõigi tundlike andmete kohta sõna „ilmneb").

[76] Direktiivi 95/46 artikli 2 punkt a ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkt 1.

[77] Vt selle kohta 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google (C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 66).

eesmärgist saavutada spetsiaalne ja tugevdatud kaitse, võttes arvesse olulisi ohte sedasorti töötlemisega kaasnevatele põhiõigustele ja -vabadustele [78]. Lahendused, mille on Euroopa Kohus valinud oma eelotsustes, näitavad, et seda eesmärki võetakse arvesse.

89. Seega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas märge selle kohta, et isik vigastas jalga ja on osalisel haiguspuhkusel, kujutab endast tervisega seotud isikuandmeid direktiivi 95/46 artikli 8 lõike 1 tähenduses, siis vastas Euroopa Kohus jaatavalt, märkides, et selle direktiivi eesmärki arvestades tuleb selle direktiivi artikli 8 lõikes 1 kasutatud väljendit „[tervisega seotud andmed]" „tõlgendada laialt", nii et see hõlmaks nii isiku füüsilise kui ka vaimse tervise kõiki aspekte [79].

90. Euroopa Kohus on otsustanud, et direktiivi 95/46 artikli 8 lõigete 1 ja 5 või isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 ja artikli 10 tõlgendus, mis kohe ja üldiselt jätaks otsingumootori tegevuse välja nende spetsiifiliste nõuete kohaldamisalast, mis on kõnealustes sätetes ette nähtud andmete eriliikide töötlemise puhul, läheks vastuollu nende sätete eesmärgiga, mis seisneb tugevama kaitse tagamises sellise töötlemise eest, mis nende andmete erilise tundlikkuse tõttu võib ka nähtuvalt direktiivi põhjendusest 33 ja määruse põhjendusest 51 kujutada endast eriti rasket sekkumist põhiõigusesse eraelu puutumatusele ja põhiõigusesse isikuandmete kaitsele, mis on tagatud harta artiklitega 7 ja 8 [80].

91. Neil asjaoludel ei saa nõustuda sellega, et isikuandmete töötlemine, millest võib kaudselt ilmneda andmesubjekti tundlikke isikuandmeid, jääb direktiivis 95/46 ja isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud kohustuste ja tagatiste kohaldamisalast välja, mis kahjustaks nende aktide soovitavat toimet ning füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste tõhusat ja täielikku kaitset, mille eesmärk on tagada eelkõige eraelu austamine seoses direktiivi artikli 1 lõikes 1 ning põhjendustes 2 ja 10 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 lõikes 2 ning põhjendustes 1 ja 4 nimetatud isikuandmete töötlemisega [81]. Teisisõnu ei saa asjaolu, et laiale üldsusele tehakse kaudselt teatavaks teave muu hulgas deklareerija ja tema abikaasa, elukaaslase või partneri seksuaalelu või seksuaalse sättumuse kohta, käsitada kahetsusväärse, kuid lubatava kõrvalkahjuna töötlemise eesmärgi seisukohalt, mille ese ei ole *a priori* tundlikud andmed või millega on nende andmete kasutamine koguni sõnaselgelt keelatud, nagu käesolevas asjas.

92. Mulle näib, et see lahendus on kooskõlas Euroopa Kohtu lähenemisega, milles analüüsitakse vormilisest näivusest kaugemale ulatuvalt asjaomast andmete töötlemist sisuliselt, et kontrollida selle töötlemise tegelikku ulatust töödeldud andmete liigi osas. Hinnates selliste riigisiseste õigusnormide proportsionaalsust, mis võimaldavad riigiasutusel nõuda elektroonilise side teenuste osutajatelt riigi julgeoleku tagamiseks andmeliiklusandmete ja asukohaandmete üldist ja diferentseerimata edastamist, leidis Euroopa Kohus, et harta artikliga 7 kaitstud õiguse riivet, mille toob kaasa nende andmete edastamine, tuleb pidada eriti raskeks, võttes arvesse, et „need andmed võivad anda tundlikku teavet" [82].

93. Oma arvamuses selle kohta, kas broneeringuinfo edastamist ja töötlemist käsitlev Kanada ja Euroopa Liidu kavandatav leping [83] on kooskõlas ELTL artikliga 16 ning harta artiklitega 7 ja 8 ning artikli 52 lõikega 1, analüüsis Euroopa Kohus, kas harta artikliga 8 tagatud põhiõigust

78 Vt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 51 ja 53.

79 Vt 6. novembri 2003. aasta kohtuotsus Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, punkt 50).

80 Vt 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus GC jt. (delikaatsetele andmetele viitavate linkide eemaldamine) (C-136/17, EU:C:2019:773, punkt 44).

81 Vt selle kohta 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google (C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 58).

82 Vt selle kohta 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Privacy International (C-623/17, EU:C:2020:790, punkt 71).

83 26. juuli 2017. aasta arvamus 1/15 (ELi-Kanada broneeringuinfo leping) (EU:C:2017:592).

isikuandmete kaitsele on riivatud. Selle kohta märkis ta, et isegi kui teatud andmed nendest eraldi võetuna ei näi andvat olulist teavet asjaomaste isikute eraelu kohta, on selle info põhjal tervikuna siiski võimalik teada saada muu hulgas täielik reisiteekond, reisiharjumused, kahe või enama isiku vahelised suhted ning teave lennureisijate rahalise olukorra, toitumisharjumuste või tervisliku seisundi kohta ning neist „võib isegi ilmneda reisijate delikaatseid andmeid“. Hinnates seda, kas kavandatavast lepingust tulenevad riived on selles lepingus viidatud lennureisijate andmete osas vajalikud, rõhutas Euroopa Kohus, et kuigi ükski lepingu lisas toodud 19 rubriigist ei nimeta sõnaselgelt tundlikke andmeid, võivad need siiski kuuluda mõnesse nendest rubriikidest.

94. Selline lähenemine tekitab kindlasti mõningaid raskusi. Seega tuleb andmete töötlemise eesmärke, kuid eelkõige andmete töötlemise vahendeid hinnata eriti tähelepanelikult, võttes arvesse võimalikku tundlike andmete töötlemist (põhikohtuasjas kergesti kindlakstehtav). Siin on siiski tegemist üksnes lõimitud andmekaitsega alates töötlemise kavandamisest, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 25. Lisaks näib mulle ekslik tuua põhjenduseks – nagu Leedu valitsus seda teeb – negatiivset tagajärge, mis seisneb selles, et teatud töötlemistoiminguid, nagu seda, mis on kõne all põhikohtuasjas, on võimatu teostada. Tuleb rõhutada, et isikuandmete eriliikide töötlemise keeld on suhteline, kuna direktiivi 95/46 artikli 8 lõigetes 2–4 ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 2 on ette nähtud teatavad erandid ja kõrvalekalded, kusjuures viimati nimetatud sättes on mainitud vähemalt kümmet tundlike andmete seadusliku töötlemise juhtumit. Märgin sellega seoses, et kõnealune töötlemine oleks võinud suurepäraselt põhineda direktiivi 95/46 artikli 8 lõikel 4, mida on mõne muudatusega korratud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punktis g,[84] kui Leedu seadusandja ei oleks otsustanud keelata delikaatsete andmete avaldamist[85].

V. Ettepanek

95. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Vilniaus apygardos administracinis teismasele (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu) järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta artikleid 6 ja 7 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikleid 5 ja 6 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt üks osa huvide deklaratsioonis sisalduvatest isikuandmetest, mille esitamine on avaliku sektori vahenditest rahastatava avalik-õigusliku asutuse juhile kohustuslik, tuleb avaldada huvide deklaratsioonide kogumise ja nende sisu kontrollimise eest vastutava ametiasutuse veebisaidil, kui selline meede ei ole sobiv ja vajalik selleks, et saavutada eesmärgid ennetada avalikus sektoris huvide konflikte ja korruptsiooni, suurendada avalik-õiguslike otsustusvolitustega isikute aususe ja erapooletuse tagatisi ning tugevdada kodanike usalduse avaliku tegevuse vastu.

[84] Direktiivi 95/46 artikli 8 lõikes 4 on sätestatud, et võttes arvesse sobivaid tagatisi, võivad liikmesriigid põhjustel, mis on seotud märkimisväärse avaliku huviga, siseriikliku õiguse või järelevalveasutuse otsusega kehtestada täiendavaid erandeid lisaks lõikega 2 ettenähtud eranditele. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punktis g on sätestatud, et keeldu ei kohaldata, kui töötlemine on vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning on proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austab isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud on sobivad ja konkreetsed meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks.

[85] Direktiivi 95/46 artikli 8 lõike 1 ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 väljapakutud tõlgenduse tagajärjel kuuluks deklareerija abikaasa, elukaaslase või partneri nimeliste andmete üleslaadimise juhtum huvide ühitamise seaduse artikli 10 lõikes 2 ette nähtud tundlike andmete töötlemise keelu alla, mistõttu ei oleks seda asjaomase meetme vajalikkuse hindamisel vaja analüüsida.

2. Direktiivi 95/46/EÜ artikli 8 lõiget 1 ja määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõiget 1 koostoimes harta artiklitega 7 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et isikuandmete eriliikide töötlemise alla kuulub huvide deklaratsioonide sisu avaldamine nende kogumise ja sisu kontrollimise eest vastutava ametiasutuse veebisaidil, kes võib kaudselt avalikustada selliseid tundlikke andmeid, nagu on osutatud nendes kahes esimesena nimetatud artiklis.